

Arkeologisk utredning inför planerat bostadsområde i Lotorp

Lotorp 3:6
Risinge socken
Finspångs kommun
Östergötlands län

Linnéa Hernqvist

Tekniska och administrativa uppgifter

Fastighet	Lotorp 3:6
Socken/stad	Risinge socken
Kommun	Finspång
Län och landskap	Östergötland
Fornlämningar	-
Fastighetskartans blad	651 54 05
Koordinatsystem	SWEREF 99TM
Höjdsystem	RH 2000
Mätteknik	RTK-GPS
Typ av undersökning	Arkeologisk utredning etapp 2
Lst beslut	2022-06-02
Lst dnr	431-1454-2022
Lst handläggare	Caroline Eriksson
ÖLM dnr	0090/22
ÖLM projektnr	001991
Undersöknings-id	202200742
Uppdragsgivare	Länsstyrelsen Östergötland
Kostnadsansvarig	Finspångs kommun
Projektledare	Linnéa Hernqvist
Biträdande projektledare	-
Personal	Johan Levin
Rapportansvarig	Linnéa Hernqvist
Fältarbete	2022-07-05 -- 2022-07-06
Totalt undersöktes	Area schakt 116 m ²
ÖM intrasisnr	-
Foto	Ja
Fynd	Nej
Analys	Nej
Grafik	Linnéa Hernqvist
Renritning	-
Grafisk form	Johan Levin

Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands museum.
Upphovsrätt: om inget annat anges gäller Creative Commons licens CC BY.
Villkor på <http://creativecommons.org/licenses/by/2.5/se>

Arkeologisk utredning inför planerat bostadsområde i Lotorp

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning och bakgrund	4
Områdesbeskrivning, fornlämningsmiljö och tidigare arkeologiska undersökningar	4
Utredningens förutsättningar.....	5
Platsen utifrån det historiska kartmaterialet.....	5
Syfte och fyndhantering.....	5
Metod.....	11
Undersökningsresultat.....	11
Objekt 1	11
Objekt 2	13
Objekt 3	14
Åtgärder	14
Referenser	16
Bilaga 1. Schaktbeskrivningar	17
Bilaga 2. Anläggningsbeskrivningar	19

Omslagsbild: Linnéa Hernqvist sökschaktar. Foto mot NV, Johan Levin, ÖM.

ÖSTERGÖTLANDS MUSEUM
ARKEOLOGI OCH BYGGNADSVÅRD

Box 232 • 581 02 Linköping • 013 - 23 03 00 • www.ostergotlandsmuseum.se

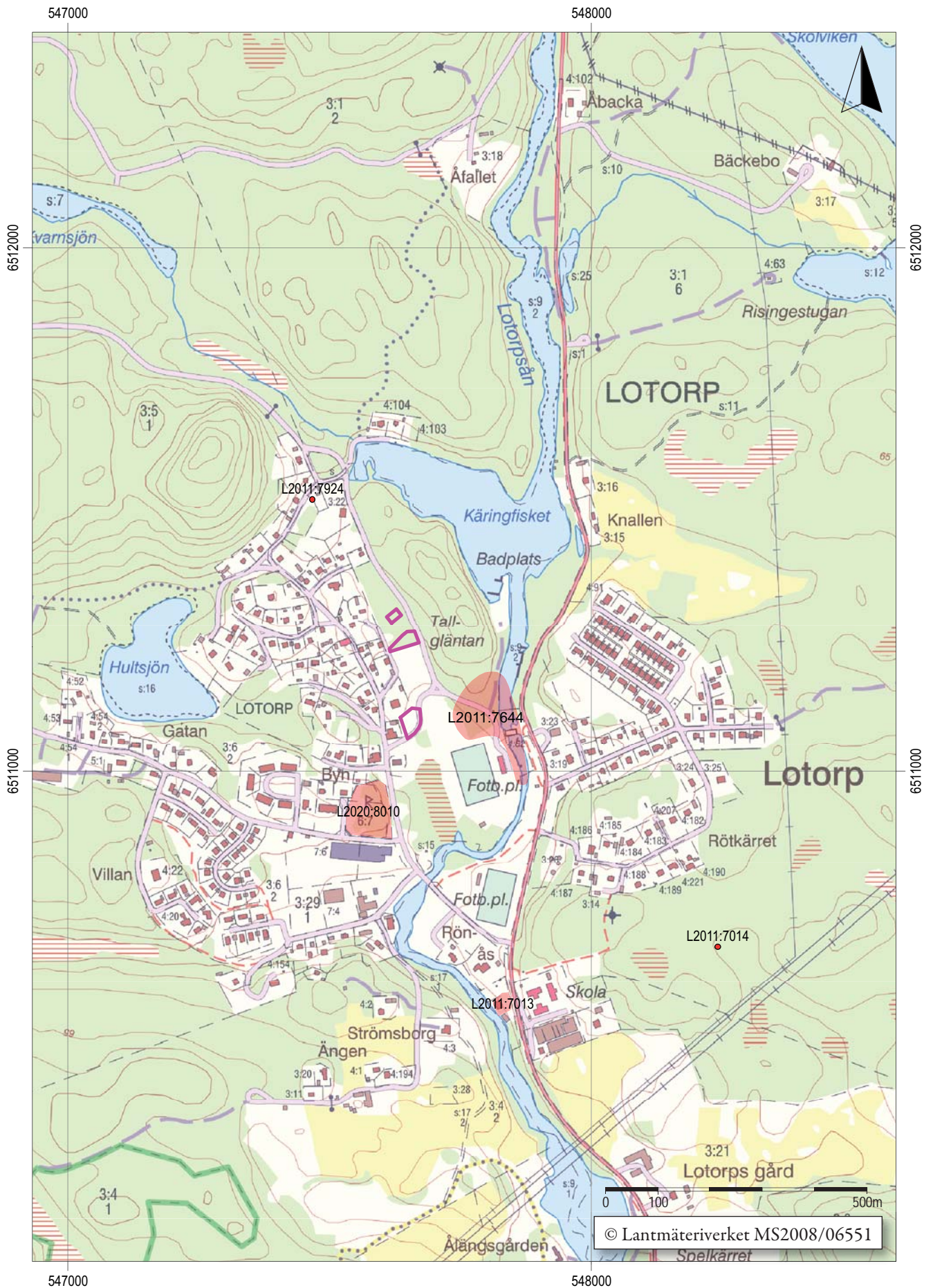
Sammanfattning

I juli 2022 genomförde Östergötlands museum en arkeologisk utredning etapp 2 i Tallgläntan, Lotorp, Risinge socken, Finspångs kommun med anledning av kommunens upprättande av detaljplan i området. Utredningsområdet omfattade två presumtiva stenåldersboplatsslågen om sammanlagt 2 500 m² samt en möjlig stenmur/terrassering vars status och karaktär skulle utredas. Objekten hade observerats vid en tidigare okulär fältbesiktning inom ramen för en utredning etapp 1.

Utredningen resulterade i att stenmuren kunde kopplas samman med en hägnadsgräns som varit gällande från åtminstone slutet av 1600-talet in i sen tid. De två möjliga boplatstytorna utreddes genom sökschaktning med maskin. Inga fornlämningar påträffades.

Linnéa Hernqvist
antikvarie

Figur 2. Utdrag ur digitala Fastighetskartan med aktuella utredningsområden markerade. Skala 1:10 000.

Inledning och bakgrund

Östergötlands museum har den 5 - 6 juli 2022 genomfört en utredning etapp 2 inom fastighet Lotorp 3:6 i Risinge socken, Finspångs kommun, Östergötlands län. Utredningen föranleddes av Finspångs kommuns planer på att upprätta en ny detaljplan (Tallgläntan) i området. Planens syfte är att möjliggöra för ett område med bostäder där detaljplanen och dess genomförande är anpassat efter markens förutsättningar.

Området har tidigare ingått i en utredning etapp 1 som genomfördes av Östergötlands museum 2021 (Olofsson 2022). Vid inventeringen upptäcktes dels lämningar som kan kopplas till Hammarindustrin som verkat i anslutning till Lotorpsån under tidig-modern tid, dels en möjlig stenmur/terrassering samt möjliga boplatslägen från framförallt stenålder. Efter utredningen etapp 1 kom kommunen att förändra det planerade områdets storlek till att endast omfatta fastighet Lotorp 3:6, vilket ledde till att tre av de totalt sex arkeologiska intresseobjekten som identifierats vid den föregående inventeringen blev aktuella att utreda i detta steg. Lämningarna efter Hammarindustrin ligger fortfarande inom detaljplaneområdet men kom att utgå i det här utredningssteget med anledning av att de redan blivit konstaterade som fornlämningar inom ramen för ett annat ärende (se Ternström 2022a och b).

De tre ytorna som var aktuella för etapp 2 omfattade sammanlagt ca 3 000 m². Två av ytorna hade bedömts ha förutsättningar att innehålla boplatslämningar från stenålder utifrån läget i terrängen, höjden över havet, ett lösfynd av en stenxyxa i området samt närheten till Lotorpsån och sjön Käringsfisket. En tredje yta omfattade ovan nämnda stenmur/terrassering.

Arbetet utfördes på uppdrag av Länsstyrelsen Östergötland och ansvarig för kostnaderna var Finspångs kommun. Projektledare och rapportansvarig var Linnéa Hernqvist och Johan Levin har varit delaktig i fältarbetet.

Områdesbeskrivning, fornlämningsmiljö och tidigare arkeologiska undersökningar

Aktuellt utredningsområde ligger i Lotorp samhälle mellan Lotorpsån/sjön Käringsfisket och Hultsjön. Utredningsytorna utgörs av skogsmark och är belägna på ca 50 - 60 möh i en höglänt och skogrik trakt. Enligt SGU:s kartvisare består jordarten i området

av postglacial finsand och har varit kustnära under övergången tidig-mellanmesolitikum, 8000 - 9000 BP (SGU). Området utgörs huvudsakligen av en sluttning mot väst-sydväst med ställvis planare partier. Lotorpsån i öster är en del av sjösystemet Ormlången, Gron och Glan som förenar sig med Bråviken i sydöst.

Lotorp finns omnämnt i ett antal medeltida källor. I ett brev av den 22/6 1364 omtalas en *”esbiorne i lerothorppe”*, d v s Esbjörn i Lotorp (SDHK 8535). I ett annat dokument, daterat 10/9 1497 står att läsa att en *”Jens i Lotorp stadfäster det köp herr Erik Turesson gjort av Lämmenäs från utfärdarens bror Bengt Nilsson.”* (SDHK 35522). Lotorps by har legat ca 100 m söder om utredningsområdet och är registrerad i kulturmiljöregistret som bytomt (L2020:8010) utifrån läget på bebyggelsen på en karta från 1698 (D84-47:1).

Öster om utredningsområdet finns lämningar efter Lotorps bruk som var aktivt från mitten av 1600-talet fram till början av 1900-talet (L2011:7644). Bruksmiljön växte fram under 1600-talet kring Lotorpsån med hammarsmedja och herrgård. Dessförinnan stod där två kvarnar. År 1720 blåstes bergsmansmasugnen ner och ett manufakturverk anlades. På 1860-talet hade stångjärnsbruket två härdar och en hammare, manufakturverket hade sex hammare. Under 1870-talet byggdes en helt ny lancashiresmedja på Lotorpsåns västra sida och det gamla bruket jämnades med marken. Verksamheten vid bruket upphörde 1919. Bruket är registrerat som fornlämning Hammarområde och innehåller rester av kanal- och dammsystem samt byggnadsgrunder (Ridderstad 1875 - 1877:406f; Boken om Lotorp, 1988; FMIS).

Södra delen av hammarområdet – d v s söder om Ånghammarvägen – har nyligen varit föremål för en utredning etapp 1 följt av schaktningsövervakning i samband med provtagning inför sanering av förorenade ytor, orsakade av en impregneringsanläggning. Stor del av ytan visades vara kraftigt utschaktad för bl a fotbollsplan. I övrigt syntes raseringslager efter rivna byggnader tillhörande bruket. Ett hörn av en intakt murkonstruktion av slaggsten hittades i ett av schakten och bedömdes som sentida (Ternström 2022a; 2022b).

År 1994 utförde Östergötlands länsmuseum en arkeologisk utredning/besiktning och efterkontroll av sträckan Risinge – Lotorp i samband med dragning av telekabel. Vid efterkontroll kunde konstateras att schaktet passerat över lämningarna efter Börsjö värdshus som sannolikt uppfördes under 1800-talet (Feldt 1996).

En arkeologisk utredning etapp 1 och 2 utfördes av Östergötlands länsmuseum 2003 med anledning av en

planerad schaktning för elkabel samt markstation inom området Haga – Butbro. Inget av arkeologiskt intresse påträffades (Räf 2004).

Under 1920-talet hittades en stenyxa (trindyxa) ca 250 m nordväst om utredningsområdet som idag förvaras på Risinge hembygdsgård (fyndplats L2011:7924).

Utredningens förutsättningar

Aktuell utredning baseras på resultatet från den föregående utredningen etapp 1, som bl a inkluderade en fältbesiktning av området. Utredningen genomfördes av Östergötlands museum hösten 2021. Utredningen resulterade i att lägen med förutsättningar att hysa strandbundna boplatslämningar från stenåldern har kunnat identifieras. Utsikten att påträffa sådana motiveras av höjden över havet, lösfyndet av stenyxan (L2011:7924) samt närheten till Lotorpsån och sjön Käringsfisket. Dessutom har ovan mark synliga lämningar från byggnader sannolikt tillhöriga Lotorps bruk konstaterats vid fältbesiktningen. De senare kan, utifrån historiska källor, bedömas tillhöra perioden 1600-1900-tal. Byggnadslämningarna gick dock inte vidare till aktuell utredning eftersom de blivit registrerade som fornlämningar inom ramen för ett annat utredningsärende efter att ovan nämnda etapp 1 genomförts (se Ternström 2022a och b). Utöver det föll två objekt bort då kommunen förändrade detaljplaneområdet. Utav de objekt som konstaterades vid fältbesiktningen kom tre objekt att bli aktuella; två presumtiva boplatslägen och en stenmur/terrassering och de dokumenterades på följande sätt:

Objekt 1 och 2

Ur Olofsson 2022:

Boplatslägen. Utgörs av plataer i sydvästläge lämpliga som boplatstyta (stenålder?). Höjden över havet är här ca 50 - 55 möh. Om man förutsätter att eventuella boplatslämningar är havsanknutna, så skulle åldern bli 8000 - 9000 år (Hallgren och Molin u å). Naturligtvis kan även yngre lämningar påträffas här (Olofsson 2022:10, där benämnd objekt 2 och 3).

Objekt 3

Ur Olofsson 2022:

Terrass/stenmur (Terrassering?). En till synes anlagd stenrad. Marken är i nivå med stenarnas

överdel nordväst om stenraden. Terrass eller möjligen naturligt. Omedelbart sydöst om stenraden är en mindre väg. Möjligen är ytan omedelbart sydöst om stenraden nerschaktad för vägen, därav nivåskillnaden? (Olofsson 2022:7, där benämnd A393, objekt 4)

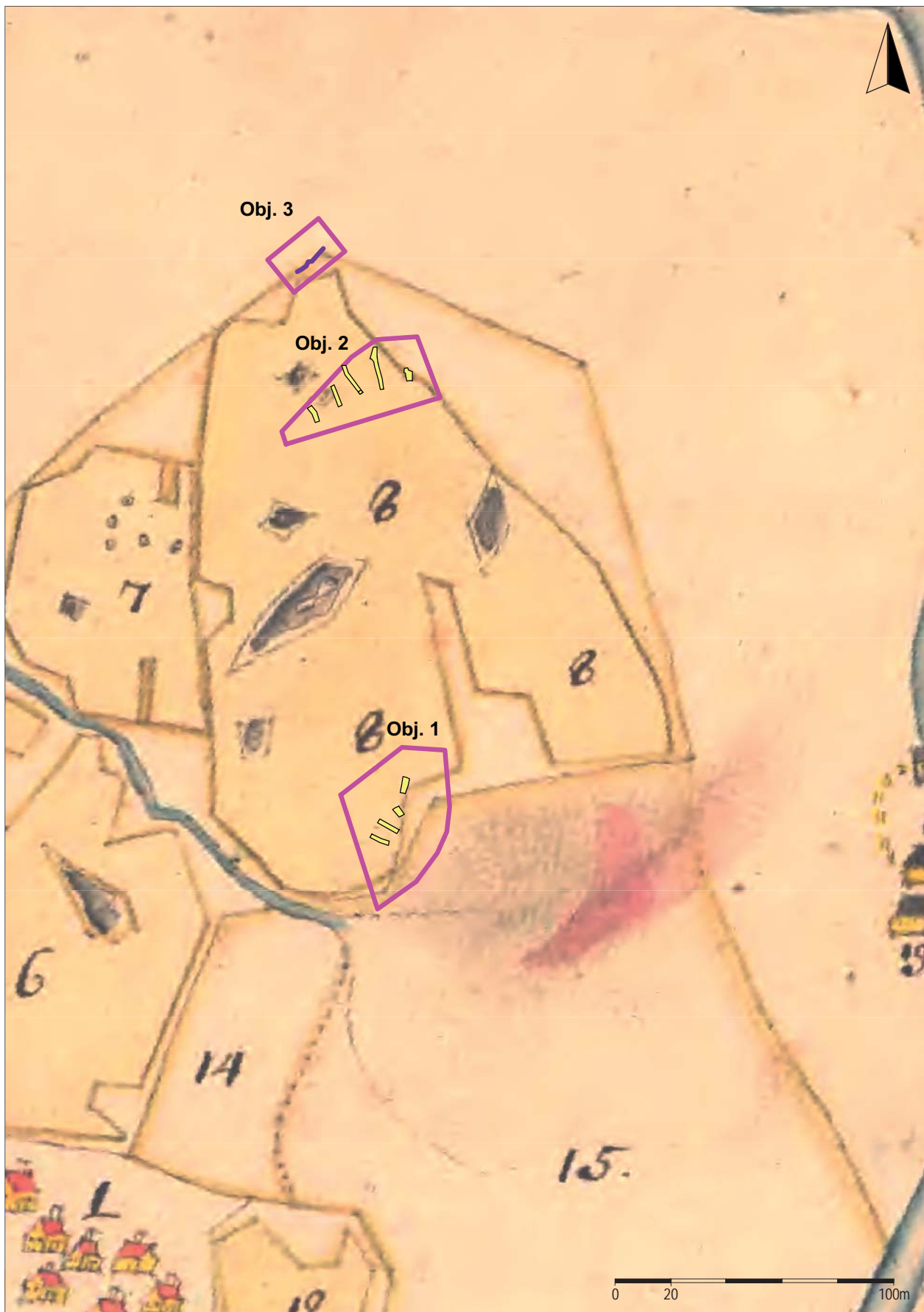
Platsen utifrån det historiska kartmaterialet

Kartorna visar att ytorna är igenväxta marker som tidigare nyttjats som åker. Åkerytorna omger flera impediment med berg i dagen. Beskrivningen till kartan från 1698 kallar gården ”*Item sandjords odal*” (D84-47:1). På storskifteskartan från 1802 är ytorna kategoriserade som ”*åker afgamla ägor*” och gårde nr 2 kallas ”*Norra gården*” och nr 3 som ”*Ibidem* (läs: Norra gården), *sandkullen*”. Gårde nr 2 gränsar i norr mot gårde nr 138 som på beskrivningen är kategoriserad som skogs- och hagmark kallad ”*Omlängsskiftet*” (D84-47:3)

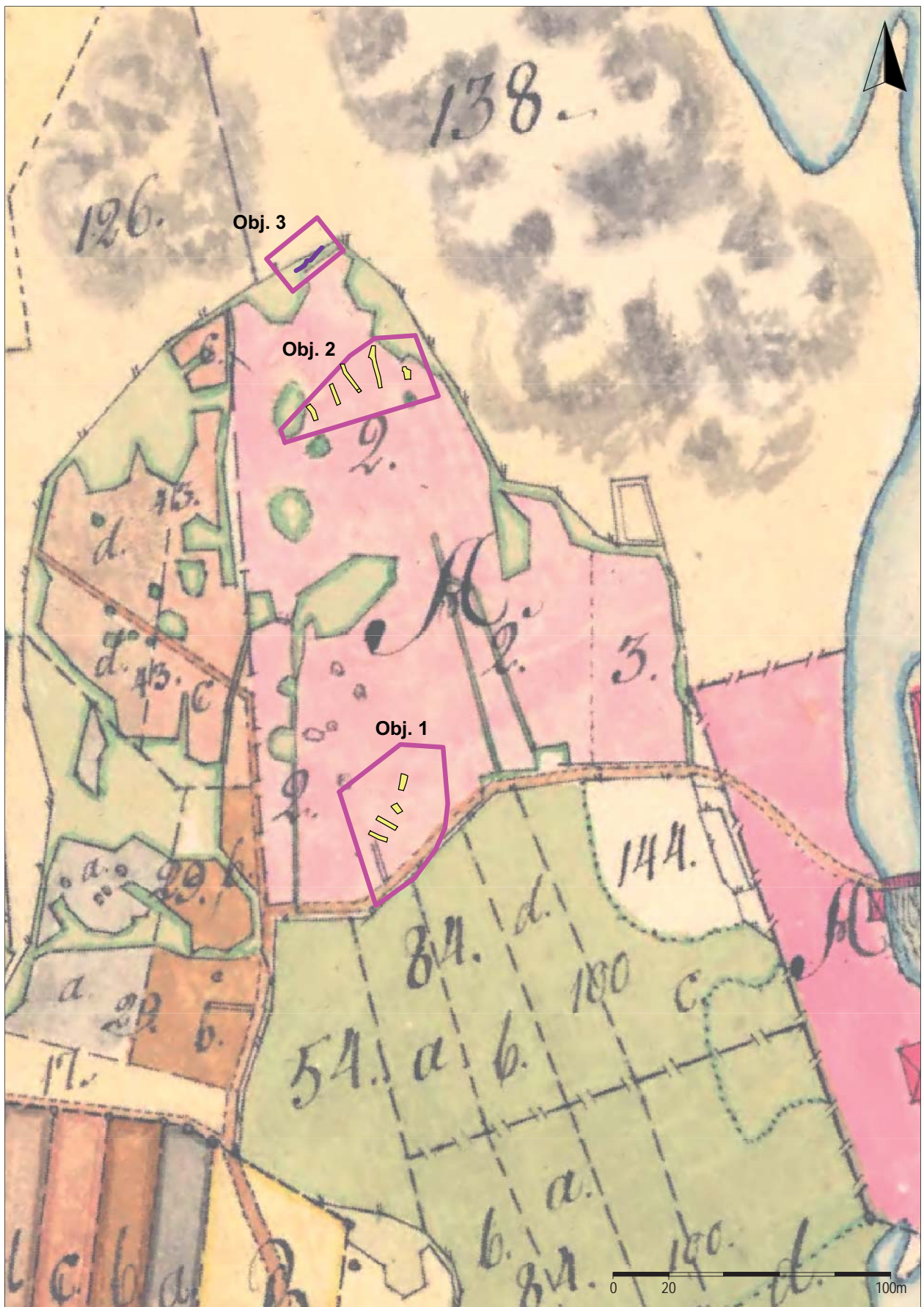
Laga skifteskartan och häradsekonomska kartan från 1860 respektive 1868-77 visar att ytorna fortsatt används för odling (akt 05-fin-194; J112-55-9). När ekonomiska kartan upprättas 1968 har området blivit exploaterat med villatomter och den södra ytan, objekt 1, är markerad som trädgård. Objekt 2 används fortfarande för odling vid den tidpunkten, medan norra ytan runt stenmuren, objekt 3, har blivit skogsmark (rak-id J133-9G2a68). 1981 har samtliga ytor blivit trädbevaxta (Rak-id J133-9G2a81)

Syfte och fyndhantering

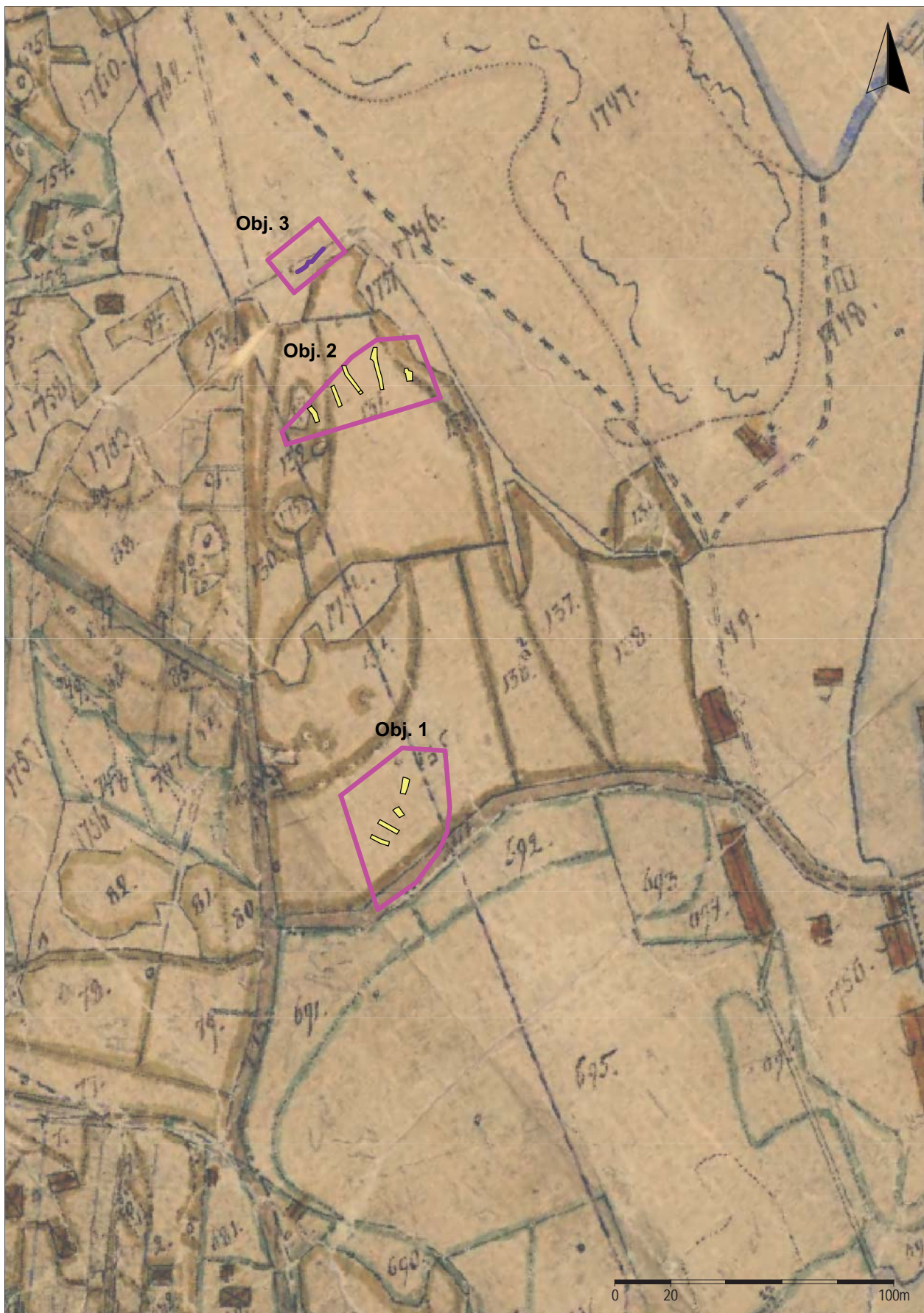
Syftet med en arkeologisk utredning är att ta reda på om fornlämningar berörs av ett planerat arbetsföretag. Utredningen ska preliminärt avgränsa nyupptäckta fornlämningar inom utredningsområdet. Resultaten från utredningen ska kunna användas vid Länsstyrelsens fortsatta tillståndsprövning och utgöra underlag inför eventuella kommande arkeologiska åtgärder. Resultaten ska också kunna användas som underlag i företagarens planering. Det ska vara en restriktiv hållning när det gäller tillvaratagandet av fynd, men om det görs ska de omhändertas enligt Riksantikvarieämbetets anvisningar i ”Fysiskt omhändertagande av arkeologiskt fyndmaterial” och ”Vägledning för tillämpning av kulturmiljölagen” Uppdragsarkeologi”.

Figur 3. Geometrisk avmätning, 1698. Rektifierad. Sydväst om utredningsområdena låg Lotorp by före skiftena (L2020:8010). Utredningsområden är markerade i rosa, schakt i gult och stenmur objekt 3 som lila linje. Skala 1:2000.

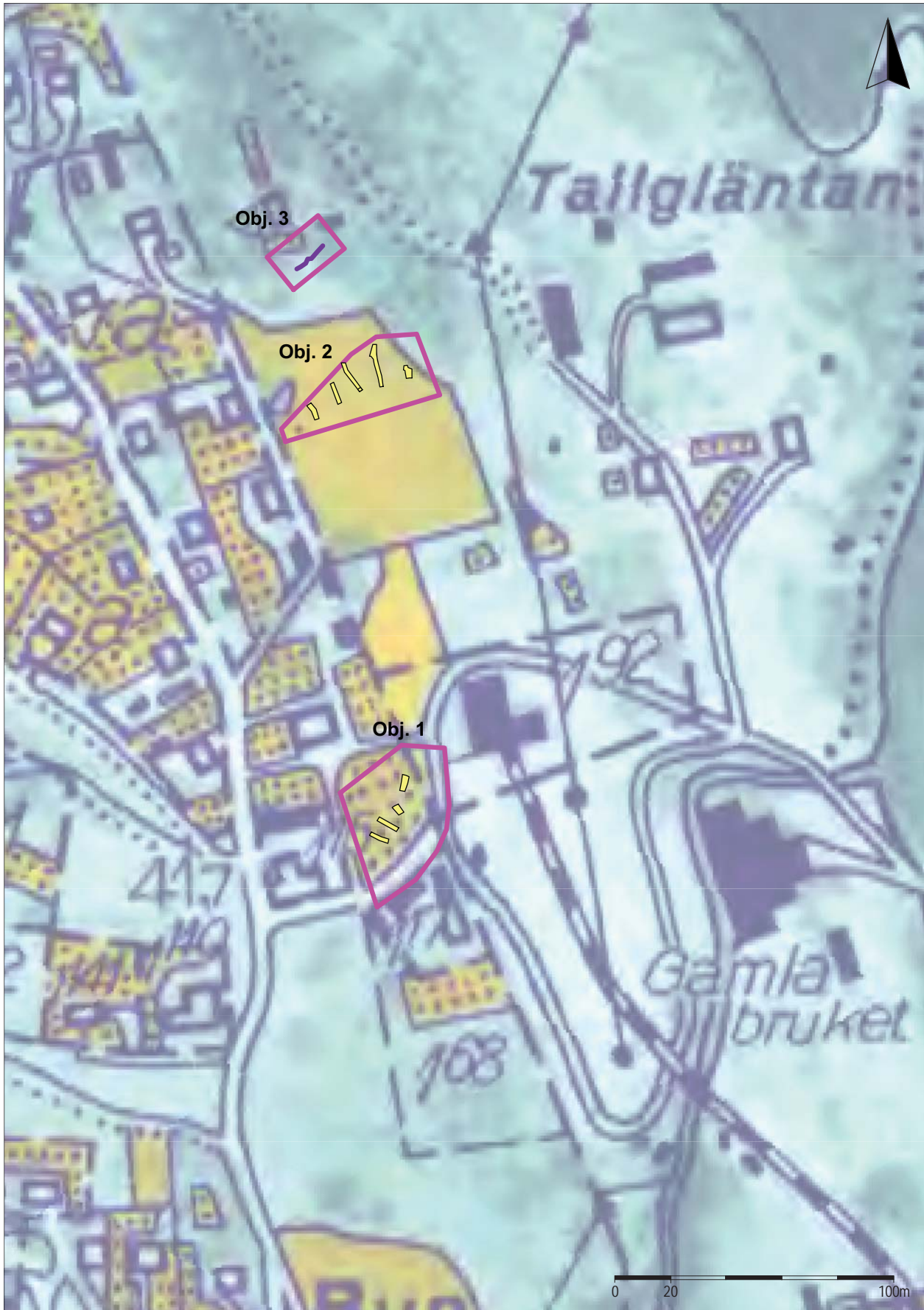
Figur 4. Storskifteskarta, 1802. Rektifierad. Utredningsområden är markerade i rosa, schakt i gult och stenmur objekt 3 som lila linje. Skala 1:2000.

Figur 5. Laga skifteskarta, 1860. Rektifierad. Utredningsområden är markerade i rosa, schakt i gult och stenmur objekt 3 som lila linje. Skala 1:2000.

Figur 6. Häradsekonomska kartan, 1868 - 1877. Rektifierad. Utredningsområden är markerade i rosa, schakt i gult och stenvmur objekt 3 som lila linje. Skala 1:2000.

Figur 7. Ekonomiska kartan, 1968. Rektifierad. Utredningsområden är markerade i rosa, schakt i gult och stenmur objekt 3 som lila linje. Skala 1:2000.

Metod

Utredningsområdet skulle i första hand utredas genom sökschaktning med hjälp av maskin, vilket det gjordes skiktvis ned till steril nivå. Framschaktade ytor i schakten undersöktes genom rensning för hand med hacka/skårslev. Vid objekt 2 grävdes en meterruta i södra änden av schakt S704 för hand och innehållet jordsållades. Objekt 3 dokumenterades genom skriftlig beskrivning och fotografering.

Schakten och övriga observationer mättes in med RTK-GPS och dokumenterades med skriftlig beskrivning och fotografering. Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands museum.

Undersökningsresultat

Objekt 1

Ytan undersöktes genom att fyra sökschakt togs upp över ytan som var 1487 m². Schakten var 3,5 - 8,0 m långa, 1,4 - 2,5 m breda och grävdes ned till 0,40 - 0,50 m

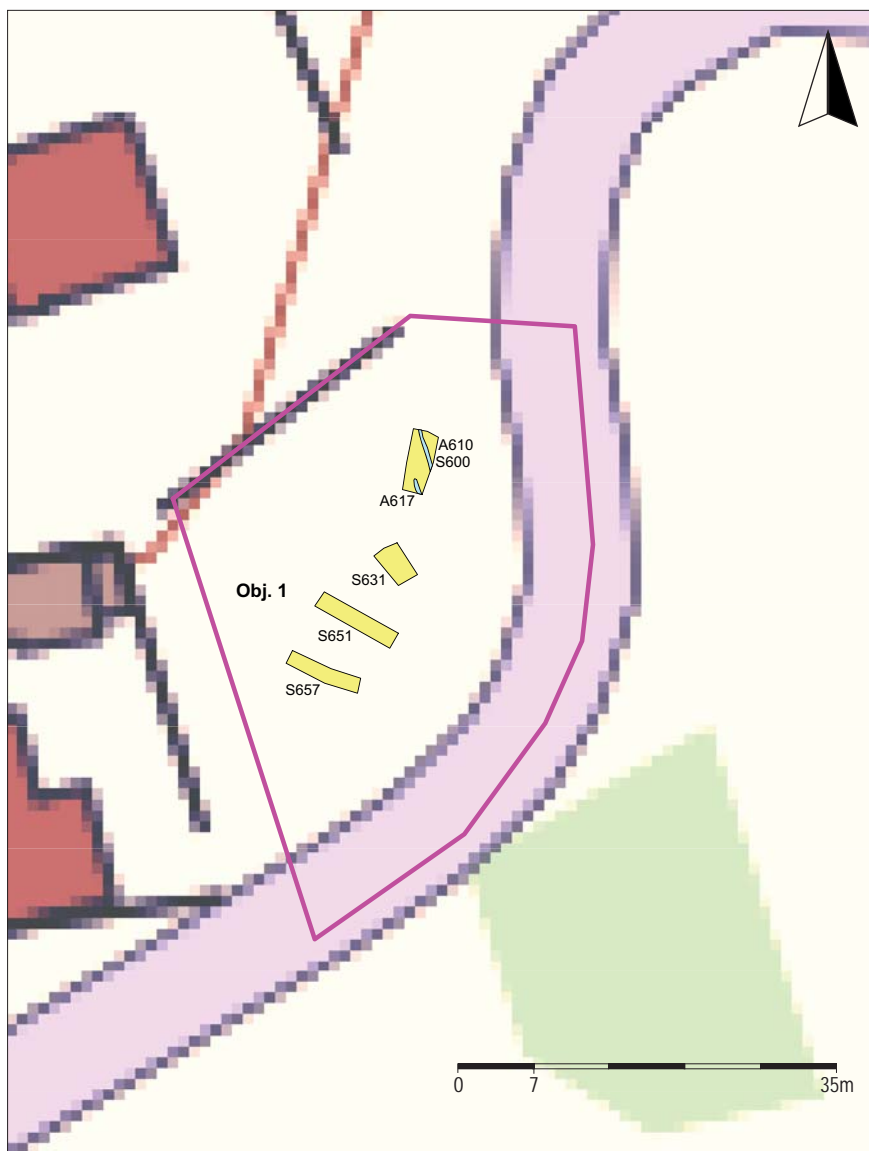
djup. Södra delen av ytan schaktades inte på grund av ett brett vägdike som gick längs med Ånghammarvägen.

Huvuddelen av schakten visade samma lagerföljd. Under grässvålen låg ett 0,30 m tjockt påfört lager av moränsten, sand och grus. Under det, ner till undergrunden på cirka en halvmeters djup, var ett brungrått sandigt siltlager. Det har tolkats som ett odlingslager från när ytan användes som åker från åtminstone 1600-tal och in på 1900-talet. I lagret syntes spridda kolbitar och fläckar, enstaka butelj- och planglas, porslins- och fajansskärva samt slagg (varav ett blått slaggfragment) som hamnat i matjorden. Undergrunden bestod här av flammig gulbrun/vit siltig lera med järnutfällningar. Ett par åkerdiken/plogspår i NNV-SSÖ riktning samt stenlyft syntes som mörkfärgningar mot undergrundsleran. Fyllningen i dem var samma som ovanliggande odlingslager.

Schakt S600 saknade morän- och gruslagret vilket visar att den norra delen inte blivit utfylld på samma sätt som övriga. Istället nåddes det matjordslager som observerats i övriga schakt redan under grästorven och övergick i undergrund på 0,40 - 0,50 m djup.

Figur 8. Schaktplan. Utredningsområden markerade i rosa, sökschakt i gult och stenmur/terrassering som lila linje. Skala 1:2000.

Figur 9. Objekt 1. Skala 1:700.

Figur 10. Schakt S651, objekt 1. Johan Levin övervakar schaktningen. I bakgrunden, där marken öppnar upp sig söder om Ånghammarvägen, har en impregneringsanläggning legat och förorenat marken med arsenik. Vi skymtar en modern "boplats" vänster i bild i form av kojbygge. Foto mot Ö, Linnéa Hernqvist, ÖM.

Objekt 2

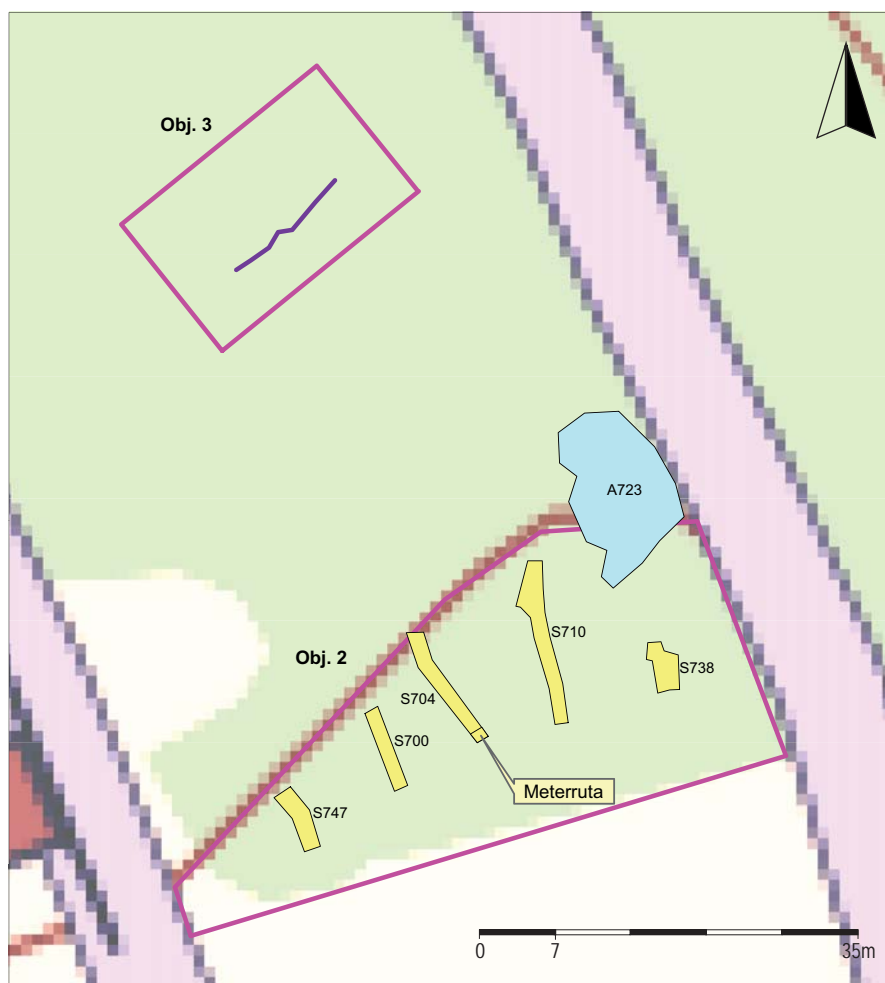
Ytan var 1073 m² och undersöktes genom att fem sökschakt som uppmätte 4,5-15 m i längd, 1,4-3 m i bredd och som grävdes ned till 0,30-0,40 m djup. Söder om ytan låg en fotbollsplan för vilken man har schaktat ur stora mängder jordmassor. Slänten ned till fotbollsplanen började inom södra delen av objekt 2.

I samtliga schakt, under grässvålen, var ett ca 0,20 m tjockt lager en brun finsand. Lagret tolkades som odlingslager från när ytan odlades från åtminstone 1600-talet på 1900-talet. I lagret observerades en enstaka porslinskärva och ett par skärvor fajans som ej samlades in. Under odlingslagret framkom steril mark, vilken utgjordes av ställvis stenbemängd finsand i ljusgul och orange ton med järnutfällningar. I gränsen mellan matjorden och undergrunden observerades vad som först såg ut som slagen kvarts, men som sedan kunde konstateras vara naturligt förekommande i undergrunden i relativt stor mängd.

Trädens rötter hade rört om jorden kraftigt och gränsen mellan matjorden och undergrunden var diffus och oregelbunden. För att försäkras om att inte missa eventuella lämningar som kunde ha omrörts av bioturbulensen, eller som kan ha urlakats/överlagrats i sanden, schaktades provgroparna ett par decimeter djupare än nivån för den sterila sanden.

Vid schakt S704 undersöktes en meterruta för hand och jorden sållades utan att något av arkeologiskt intresse hittades. Frånvaron av lämningar eller andra arkeologiskt intressanta indikationer i övriga schakt gjorde att det inte ansågs motiverat att undersöka ytterligare provgropar för hand.

I östra delen var en stor mängd sten och block i undergrunden (se S738). I markytan syntes även mer stenar än på övrig yta. Här, i nordöstra delen, var en stor och en mindre hög med jordmassor och sten som dumpats, av allt att döma, i senare tid. Möjligtvis för anläggande av vägen bredvid. Omkretsen för högarna mättes in som A723.

Figur 11. Objekt 2 och 3. A723 är utbredning av jord- och stenmassor som troligtvis dumpats här när vägen anlades. Skala 1:700.

Figur 12. Schakt S700, objekt 2. Johan Levin mäter in. Undergrunden bestod här av finsand. Foto mot S, Linnéa Hernqvist, ÖM.

Objekt 3

Stenmuren/terrasseringen som observerats vid fältbesiktningen vid etapp 1 är 13 m lång, ca 1 m bred och ca 0,80 m hög och är byggd av 0,40-0,80 m stora stenblock liggande i flera skikt. Inför nu aktuellt fältarbete observerades att den låg i linje med en gränsmarkering mellan åkermark och utmark/skogs- och hagmark på de historiska kartorna. Gränsen finns med på kartan från slutet av 1600-talet, storskifteskartan från början av 1800-talet, lagaskifteskartan från 1860 samt härads-ekonomiska kartan från 1868-77. Mursträckningen har använts in i modern tid och gått ur bruk när ytan blev skog någon gång under slutet av 1800-talet/första halvan av 1900-talet. Därmed ansågs inte sökschaktning vara nödvändig utan lämningen dokumenterades skriftligen och fotograferades (se bilaga 2 och figurer 13 och 14).

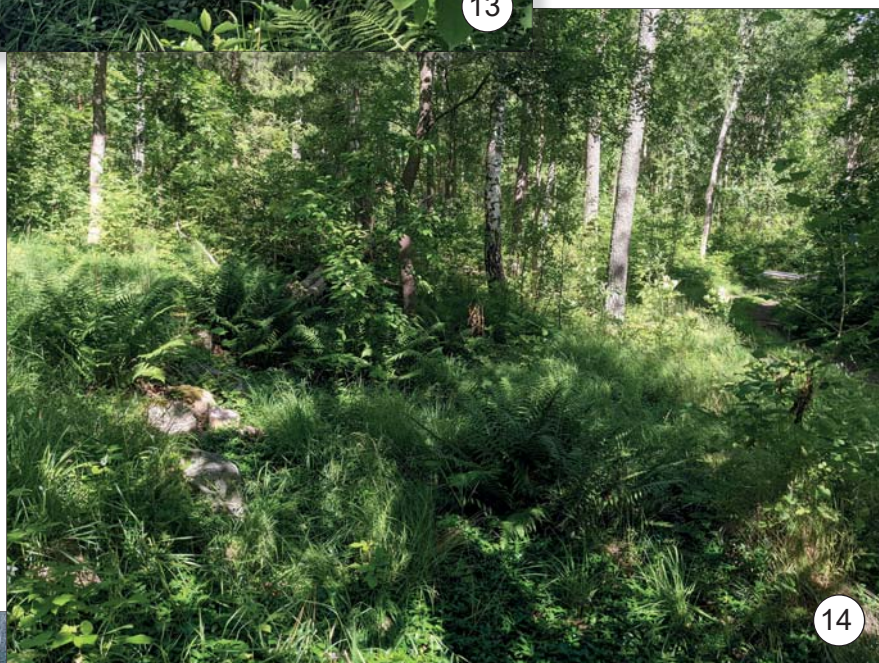
Åtgärder

Stenmuren inom objekt 3 har registrerats i kulturmiljöregistret som Hägnad (stenmur) med status *Övrig kulturhistorisk lämning* (ID: L2022:5371). Vad gäller objekt 1 och 2 framkom inga fornlämningar vid sökschaktning av ytorna. Östergötlands museum gör bedömningen att inga ytterligare arkeologiska åtgärder behöver vidtas inom de aktuella områdena. Beslut i ärendet tas av Länsstyrelsen.

Figur 13 och 14. Stenmur vid fälttillfället, foto mot NV resp NÖ. Foto: Linnéa Hernqvist, ÖM.

13

14

15

Figur 15. Foto taget vid utredning etapp 1 av Anders Olofsson (ÖM) hösten 2021 med lägre vegetation. Foto mot NÖ.

Referenser

Olofsson, A. 2022. *Presumtiva stenålderslägen och brukslämningar i Tallgläntan. Intill L2011, Intill L2011:7924 och L2011:7644, Lotorp 3:6, 4:112, 4:113 och 3:22, Risinge socken, Finspångs kommun, Östergötlands län.* Östergötlands museum. Rapport 2022:8

Ternström, C. 2022a. *Planerad sanering vid Lotorps bruk, L2011:7644, del av fastigheten Lotorp 3:6. Risinge socken, Finspångs kommun, Östergötlands län.* Arkeologisk utredning, steg 1. Sweco rapport uppdragsnummer 30033898

Ternström, C. 2022b. *Planerad sanering vid Lotorps bruk, L2011:7644, del av fastigheten Lotorp 3:6. Risinge socken, Finspångs kommun, Östergötlands län.* Arkeologisk schaktningsövervakning. Sweco rapport uppdragsnummer 30036417

Boken om Lotorp. En krönika i ord och bild. 1988. ABF Finspångregionen

Ridderstad, A. 1875-77. *Beskrifning öfver Östergötland. Historiskt, geografiskt och statistiskt lexikon öfver Östergötland. I.* Norrköping

Feldt, A.-C. 1996 Rapport. *Telekabelsträckning Risinge-Lotorp. Risinge sn, Finspångs kommun, Östergötland.* Arkeologisk utredning 1994. Östergötlands länsmuseum

Räf, E. 2004. *Haga - Butbro. Elkabel och markstation. Risinge socken, Finspångs kommun, Östergötlands län.* Arkeologisk utredning etapp 1 och 2. Östergötlands museum. Rapport 2004:3

Övriga källor

Kulturmiljöregistret. <https://app.raa.se/open/fornsok/>.

Riksarkivet. Svenskt Diplomatariums huvudkartotek (SDHK). <https://sok.riksarkivet.se/SDHK>.

SGU (Sveriges geologiska undersökning). Kartvisaren. <https://apps.sgu.se/kartvisare/>

Kartor

Lantmäteristyrelsens arkiv (LMS) och Rikets allmänna kartverks arkiv (RAK)

LMS akt D84-47:1. Lotorp (eller Lortorp) 1-2. Geometrisk ägoavmätning år 1698.

LMS akt D84-47:3. Lotorp (eller Lortorp) 1-2. Storskifte år 1802.

LM akt 05-fin-194. Lotorp. Laga skifte år 1860.

Rak-id J112-55-9, bladnamn Finspång, 55-9. Häradsekonomiska kartan, år 1868-77.

Rak-id J133-9G2a68, bladnamn Lotorp, 9G2a68. Ekonomiska kartan, år 1968.

Rak-id J133-9G2a81, bladnamn Lotorp, 9G2a81. Ekonomiska kartan, år 1981.

Bilaga 1. Schaktbeskrivningar

Objekt 1

S600

Längd: 5,5 m

Bredd: 2,5 m

Djup: 0,40 - 0,50 m

Beskrivning: Under grässvålen var ett jordlager av brunrå sandig silt. Spridda inslag av kolstänk och större bitar kol. Måttligt med tegel, enstaka butelj- och planglas, fajans samt porslin. Enstaka slagg, varav 1 fragment blå slagg. Undergrund av flammig gulbrun/vit siltig lera med järnutfällningar.

Två åkerdiken syntes mot undergrundsleran (A610 och A617).

S631

Längd: 3,5 m

Bredd: 2,5 m

Djup: 0,40 - 0,50 m

Beskrivning: Under grässvålen var ett 0,30 m tjockt påfört lager med ren morän (sten, sand och grus). Därunder ned till orörd nivå på 0,50 m djup var samma lager som i schakt S600 men lerigare. Mot undergrunden framträdde en diffus mörkfärgning tolkad som ett stenlyft (A623). Undergrund av flammig gulbrun/vit siltig lera med järnutfällningar.

S651

Längd: 8 m

Bredd: 1,4 m

Djup: 0,40 m

Beskrivning: I norra halvan av schaktet, under grässvålen, var ett 0,30 m tjockt påfört lager med ren morän (sten, sand och grus) följt av undergrund. I södra halvan, under fyllnadsmassorna på 0,30 m djup, var samma leriga lager som S631 ned till 0,40 m djup. Mot undergrunden framträdde en diffus mörkfärgning tolkad som ett stenlyft (A637). Undergrund av flammig gulbrun/vit siltig lera med järnutfällningar.

A657

Längd: 7 m

Bredd: 1,4 m

Djup: 0,40 - 0,50 m

Beskrivning: Under grässvålen var ett 0,30 m tjockt påfört lager med ren morän (sten, sand och grus). Därunder, ned till orörd nivå på 0,50 m djup, var samma grå lerlager som S631. Undergrund av flammig gulbrun/vit siltig lera med järnutfällningar.

Objekt 2

S700

Längd: 8 m

Bredd: 1,4 m

Djup: 0,40 m

Beskrivning: Under grässvålen ned till 0,20 m djup var brun finsand. Spridda kolfläckar (stor del sannolikt naturligt förekommande pga mycket trädrötter). Därunder låg den orörda nivån som blivit mycket tillstökad av rötterna som rört om jorden ned till 0,40 m djup. Undergrund av ljusgul till orange finsand med järnutfällningar.

S704

Längd: 11,5 m

Bredd: 1,4 m

Djup: 0,30 m

Beskrivning: Under grässvålen ned till 0,20 m djup var brun finsand. Spridda kolfläckar (stor del sannolikt naturligt förekommande pga mycket trädrötter). Enstaka bit fajans. Därunder låg den orörda nivån som blivit mycket tillstökad av rötterna som rört om jorden ned till 0,30 m djup. Undergrund av ljusgul till orange finsand med järnutfällningar.

S710

Längd: 15 m

Bredd: 1,4 m

Djup: 0,30 - 0,40 m

Beskrivning: Under grässvålen ned till 0,20 m djup var brun finsand. Enstaka kolfläck (stor del sannolikt naturligt förekommande pga mycket trädrötter). Enstaka bit fajans. Därunder låg den orörda nivån som blivit mycket tillstökad av rötterna som rört om jorden ned till 0,30 m djup. På 0,30 m djup syntes ett plogspår i N-S riktning. Undergrund av ljusgul till orange finsand med järnutfällningar.

S738

Längd: 4,5 m

Bredd: 2,5 m

Djup: 0,30 m

Beskrivning: Under grässvålen ned till 0,15 m djup var brun finsand. Enstaka kolfläck (stor del sannolikt naturligt förekommande pga mycket trädrötter). Enstaka porslin. Därunder låg den orörda nivån som blivit mycket tillstökad av rötterna som rört om jorden ned till 0,30 m djup. Här var ett stråk av morän i undergrunden. Stenar låg även grundare i det bruna sandlagret. Undergrund av gul sand med moränsten och grus. I den här delen av undersökningsområdet syntes även större mängd stenblock liggandes på markytan.

S747

Längd: 6,5 m

Bredd: 1,4 m

Djup: 0,40 m

Beskrivning: Under grässvålen ned till 0,20 m djup var brun finsand. Enstaka kolfläck (stor del sannolikt naturligt förekommande pga mycket trädrötter). Därunder låg den orörda nivån som blivit mycket tillstökad av rötterna som rört om jorden ned till 0,40 m djup. Undergrund av gul finsand med måttligt med moränsten. I södra delen berg i dagen. I norra delen ett par plogspår i närmast N-S riktning som syntes på 0,40 m djup.

Bilaga 2. Anläggningsbeskrivningar

Hägnad, stenmur (objekt 3)

Stenmur, 13 m lång, ca 1 m bred och ca 0,80 m hög, byggd i flera skikt med 0,40-0,80 m stora stenar. En rotvälta blottar bottenstenarna vid ett parti. Var vid fälttillfället kraftigt övertorvad och bevuxen med halvhög vegetation. Muren bildar en terrassering då marknivån NV om muren går upp till stenarnas överkant. Nivåskillnaden kan möjligen förklaras av att marken NV om muren blivit uppfylld med jordmaterial i senare tid. Den lägre marknivån åt SÖ kan möjligen ha nedschaktats pga grusvägen 10 m söder om muren eller nötts ner av odling. Direkt SV om muren är stenblock och jord som sannolikt slängts upp vid anläggandet av den grusvägen. Sammanfaller med gräns mellan åker och skogsmark/utmark markerad på kartor från slutet av 1600-tal till Häradskartan 1868-77.

A610

Sentida dike/plogspår. Fyllningen samma som det gråbruna matjordslagret som överlagrar diket. S600.

A617

Sentida dike/plogspår. Fyllningen samma som det gråbruna matjordslagret som överlagrar diket. S600.

A723

Inmätt är ett område med ett stort och ett mindre röjningsröse med stenblock och jordmassor som sannolikt röjts upp i senare tid, möjligen vid anläggandet av vägen intill.

I juli 2022 genomförde Östergötlands museum en arkeologisk utredning etapp 2 i Tallgläntan, Lotorp, Risinge socken, Finspångs kommun med anledning av kommunens upprättande av detaljplan i området. Utredningsområdet omfattade två presumtiva stenåldersboplatslägen om sammanlagt 2 500 m² samt en möjlig stenmur/terrassering vars status och karaktär skulle utredas. Objekten hade observerats vid en tidigare okulär fältbesiktning inom ramen för en utredning etapp 1.

Utredningen resulterade i att stenmuren kunde kopplas samman med en hägnadsgräns som varit gällande från åtminstone slutet av 1600-talet in i sen tid. De två möjliga boplatstorna utreddes genom sökschaktning med maskin. Inga fornlämningar påträffades.

ISSN 1403-9273
Rapport 2022:44